

Sabiedrisko elektronisko plašsaziņas līdzekļu padome

Meistaru iela 10, Rīga, LV-1050, tālr. 27343432, e-pasts seplp@seplp.lv, www.seplp.lv

Rīgā, 21.02.2023. Nr. 4/6-3

Atzinums par 2023. gada 7. februārī saņemto iesniegumu par LR3 atskaņoto padomju režīmu slavinošo dziesmu

2023. gada 7. februārī sabiedrisko mediju ombuds Anda Rožukalne saņēma [...] elektronisko iesniegumu (turpmāk – Iesniedzējs vai Iesniegums), kurā Iesniedzējs lūdz ombudu sniegt atzinumu par Latvijas Radio 3 atskaņoto Arvīda Žilinska dziesmu "Dzīvības krāsa". Iesniedzēja ieskatā tā ir komunismu slavinoša dziesma un jautā, vai šādu skaņdarbu atskaņošana nav pretrunā ar sabiedrisko mediju pienākumiem un mērķiem.

Lai skaidrotu Iesniegumā minēto, 08.02.2023. Latvijas Radio (LR) galvenajai redaktorei Anitai Braunai un LR3 Klasika direktorei Gundai Vaivodei tika nosūtīta ombuda vēstule Nr. 8/6-2, kurā tika uzdoti jautājumi par Iesniegumā minētās dziesmas atskaņojumu LR3 ēterā.

Lai veidotu atzinumu, ombuds no 7. februāra līdz 21. februārim iepazīs ar Iesniegumā aprakstīto situāciju, ar attiecīgo LR3 raidījumu, LR3 publicēto atvairināšanos, izvērtēja normatīvo regulējumu, kas skar Iesniegumā minētos jautājumus un sazinājās ar LR atbildīgajiem darbiniekiem.

Izvērtējot iesniegumu, Sabiedrisko elektronisko plašsaziņas līdzekļu ombuds Anda

Rožukalne

konstatē:

[1] 2023. gada 7. februārī saņemtajā iesniegumā [...] norāda, ka LR3 atskaņotā Arvīda Žilinska dziesma "Dzīvības krāsa" slavina padomju režīmu, un citē tās vārdus:

*"Karstām un steidzīgām lāsēm
Asinīs dzīvība mirdz.
Sarkanā dzīvības krāsa
Oktobra karogā mirdz
Cilvēki, brāļi un māsas
Oktobris mūžam būs dzīvs
Sarkanā dzīvības krāsa
Oktobra karogā plīv
Mūsu dziesma lai pasaules vējos
Tā kā Oktobra karogs pland
Mūsu dziesma lai pasaules vējos
Tā kā brīvības pērkonis grand
Atceries dziesma tev jāskan
Oktobra laikmetu paust
Sarkanā dzīvības krāsa
Cilvēces nākotni paust"*

Iesniedzējs jautā, vai tāda teksta raidīšana visā Latvijā nav pretrunā likuma normām par komunistiskā režīma attaisnošanas un tā himnas izmantošanas publiskā telpā aizliegumu un vai šis gadījums atbilst sabiedrisko mediju darbību reglamentējošo normatīvo aktu noteiktajiem sabiedriskā medija pienākumiem un mērķiem. Iesniedzējs interesējas, vai šīs dziesmas atskaņošana nav pretrunā arī ar "Publisku izklaides un svētku pasākumu drošības likuma" un citiem ar mediju darbību saistītajiem likumiem. 2023. gada 15. februārī ir saņemta vēstule Nr. 31/B2-6.6N, kurā sniegta LR galvenās redaktora Anitas Braunas atbilde uz ombuda jautājumu par Iesniegumu.

Izvērtējot konstatēto, Sabiedrisko elektronisko plašsaziņas līdzekļu ombuds Anda

Rožukalne

secina:

[2] Ombuds ir saņēmis [...] iesniegumu, kurā LR3 atskaņotā Arvīda Žilinska dziesma "Dzīvības krāsa" tiek saistīta ar padomju režīma slavināšanu, kas ir pretrunā ar sabiedrisko mediju pienākumiem un mērķiem.

[3] Iesniegumā minētā situācija attiecas uz 07.02.2023. LR3 raidījumu "Izvēlas klausītājs", kur 43:09 minūtē tiek pieteikts Iesniedzēja minētās dziesmas atskaņojums:

<https://klasika.lsm.lv/lv/lr/arhivs/?channel=3&y=2023&m=2&d=7>

Šis ir klausītāju veidots raidījums, kas katru dienu laikā no plkst. 11.00 līdz plkst. 12.00

izskan LR3 ēterā un, kā vēstī informācija LR mājaslapā, “līdz ar pārraides sākumu savas muzikālās vēlmes rakstiski jāpauž "Klasikas" mājas lapā, klikšķinot uz ikonas "Nosūtīt ziņu", vai arī jāzvana uz studijas tālruni 67206705”.

[4] LR galvenā redaktore Anita Brauna, atbildot uz ombuda jautājumiem par Iesniegumā minēto un par kopējo LR redakcionālo politiku attiecībā uz tādu mākslas darbu, kuros izskan vai kas nepārprotami saistīti ar padomju režīma slavināšanu, izmantošanu LR programmās, uzsver, ka padomju ideoloģijas slavināšana LR ir kategoriski nepieņemama:

“VSIA “Latvijas Radio” (Latvijas Radio) redakcionālā politika ir neatskaņot skaņdarbus, kuros izskan vai kas nepārprotami saistīti ar padomju režīma slavināšanu, ja vien to neprasa raidījuma konteksts. Piemēram, šāds konteksts varētu būt raidījumi, kuros analizēta PSRS laikā dzīvojošo mākslinieku sadarbība ar komunistisko režīmu vai mākslas darbi, kas tika radīti vai ko mākslinieki bija spiesti radīt komunistiskās ideoloģijas slavināšanai. Izvērtējot šos pagātnes procesus, to raksturošanai ir pieļaujama skaņdarbu vai citu māksliniecisko darbu fragmentu iekļaušana raidījumā.” LR galvenā redaktore vērs uzmanību, ka “attiecībā uz minētās A. Žilinska dziesmas izmantošanu Latvijas Radio saturā nav vispārēja normatīvo aktu aizlieguma, proti, Latvijas likumi neaizliedz šāda veida skaņdarbu atskaņošanu un, atkarībā no satura veidošanai izvirzītajiem mērķiem, tie var ilustrēt attiecīgo laiku, personības vai procesus”. Saskaņā ar A. Braunas atbildēm, Iesniegumā aprakstītais gadījums nav bijis viens no šiem izņēmuma gadījumiem.

“(.) šīs dziesmas atskaņošana tādā veidā, kā tas notika minētajā raidījumā, neatbilst Latvijas Radio redakcionālajai politikai (.),” uzsver A. Brauna. Viņa skaidro, ka šajā gadījumā A.Žilinska dziesma “Dzīvības krāsa” tika atskaņota raidījumā “Izvēlas klausītājs” pēc klausītāja izteikta lūguma. “Izvēlas klausītājs” ir tiešraides raidījums, kura vadītājam nav iespējas pirms atskaņošanas ēterā noklausīties izvēlēto skaņdarbu. Tā kā raidījumu todien vadījusi gados jauna vadītāja, kurai savā pieredzē nav nācies saskarties ar šo padomju režīmam veltīto skaņdarbu, radās Iesniegumā minētā situācija. “Latvijas Radio fonotēkā dziesmu ierakstiem nav pievienoti apraksti par to saturu, līdz ar to tikai pēc atskaņošanas ēterā tika apjausta kļūda,” norāda A. Brauna un piebilst, ka “Latvijas Radio šīs dziesmas atskaņošanu uzskata par kļūdu, par ko LR3 redakcija klausītājiem personīgi un sociālajā medijā Facebook ir atvainojusies”.

A. Brauna uzsver, ka A. Žilinska dziesmas izskanēšana ēterā ir “atsevišķa kļūda un nekādā veidā neraksturo Latvijas Radio darbību kopumā”, tāpēc neesot pamata uzskatīt,

ka "Latvijas Radio saturā apzināti tiktu slavināts padomju režīms vai kādas citas noziedzīgas darbības".

Tomēr, lai izvairītos no līdzīgām kļūdām raidījumā "Izvēlas klausītājs" nākotnē, gadījums ir izvērtēts, un LR3 redakcija ir vienojusies par jaunu klausītāju pieteikto dziesmu atskaņošanas kārtību: ja raidījuma vadītājam nav zināšanu par klausītāja izvēlēta skaņdarba saturu un raidījuma laikā to nav iespējams noskaidrot, tad konkrētajā raidījumā skaņdarbu neatskaņo un atliek uz citu reizi, kamēr tas noskaidrots. Aprakstīt visu fonotēkā esošo skaņdarbu saturu, LR šobrīd nav kapacitātes, norāda A. Brauna.

Savas atbildes vēstules noslēgumā viņa informē ombudu, ka pēc 7. februāra gadījuma LR3 raidījumam "Izvēlas klausītājs" vēl ir pienākuši līdzīgi zvani ar lūgumu atskaņot padomju ideoloģijas piesātinātus skaņdarbus. "Latvijas Radio pieļauj, ka tie tiek veikti apzināti ar nolūku diskreditēt sabiedrisko mediju un ir daļa no plašākas informatīvas kampaņas, kas jau ilgāku laiku tiek vērsta pret Latvijas sabiedriskajiem medijiem, lai grautu sabiedrības uzticēšanos tiem. Latvijas Radio apzinās, ka tās pienākums ir identificēt šīs provokācijas un nepieļaut redakcionāliem standartiem neatbilstoša satura nonākšanu ēterā. Vēlākajos gadījumos, rīkojoties atbilstoši redakcijā pārrunātajam algoritmam, padomju režīmu slavinošu skaņdarbu atskaņošana ir novērsta," raksta A. Brauna.

Sabiedrisko elektronisko plašsaziņas līdzekļu ombuds Anda Rožukalne

vērš uzmanību:

[5] Sabiedrisko mediju ombuds atzinumus sniedz normatīvo aktu definētajās kompetences robežās un izmantojot sabiedrisko mediju redakcionālās vadlīnijas un Rīcības un ētikas kodeksu normas, kas attiecas uz profesionālo ētiku un tās ievērošanu redakcionālajos lēmumos un profesionālajās procedūrās, kas veiktas sabiedrisko mediju satura veidošanas procesā. Nedz normatīvie akti, nedz sabiedrisko mediju redakcionālās vadlīnijas un LR Rīcības un ētikas kodekss nedod ombudam tiesības sniegt iesniegumā minēto apstākļu juridisko izvērtējumu, ombuds nevērtē Iesniedzēja uzskatus vai iesniegumā pausto viedokli.

Izvērtējot konstatēto, Sabiedrisko elektronisko plašsaziņas līdzekļu ombuds Anda
Rožukalne

atzīst:

[6] 7. februārī LR3 Klasika raidījumā “Izvēlas klausītājs” ir izskanējusi dziesma, kuras vārdi ietver padomju režīmu slavinošu tekstu, tomēr nav gūti pierādījumi tam, ka šādas darbības būtu veiktas ar nolūku. LR3 darbinieki jau pēc notikušā apzināšanās ir atvainojušies ēterā un sociālo mediju platformā saviem klausītājiem par notikušo. Šis gadījums ir izvērtēts un, lai nepieļautu līdzīgus gadījumus, LR3 kanāla vadība kopā ar LR galveno redaktori ir mainījusi iekšējās profesionālās procedūras, kā tiek atskaņoti klausītāju ēterā pieteikti skaņdarbi.

Sabiedrisko elektronisko plašsaziņas

līdzekļu ombuds

(*paraksts*)*

Anda Rožukalne

*DOKUMENTS PARAKSTĪTS AR DROŠU ELEKTRONISKO PARAKSTU UN
SATUR LAIKA ZĪMOGU